Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

9. lipnja 2016.**

„Zahtjev za prethodnu odluku – Intelektualno i industrijsko vlasništvo – Oplemenjivačka prava na biljnu sortu Zajednice – Uredba (EZ) br. 2100/94 – Povreda – Razumna naknada – Naknada pretrpljene štete – Troškovi postupka i izvansudski troškovi“

U predmetu C-481/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberlandesgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka), odlukom od 16. listopada 2014., koju je Sud zaprimio 30. listopada 2014., u postupku

Jørn Hansson

protiv

Jungpflanzen Grünewald GmbH,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. L. da Cruz Vilaça, predsjednik vijeća, F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits (izvjestitelj) i M. Berger, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: I. Illéssy, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. studenoga 2015.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za Hansson, G. Würtenberger, *Rechtsanwalt*,

— za Jungpflanzen Grünewald GmbH, T. Leidereiter, *Rechtsanwalt*,

— za Europsku komisiju, B. Schima i F. Wilman kao i I. Galindo Martín i B. Eggers, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 4. veljače 2016.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Uredbe Vijeća (EZ) br. 2100/94 od 27. srpnja 1994. o oplemenjivačkim pravima na biljnu sortu Zajednice (SL 1994., L 227, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 24., str. 3.). kao i Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva (SL 2004., L 157, str. 45. i ispravak u SL 2004., L 195, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Jørna Hanssona i društva Jungpflanzen Grünewald GmbH (u daljnjem tekstu: Jungpflanzen) u vezi s naknadom štete proizašle iz povrede u vezi sa zaštićenom biljnom sortom Zajednice.

Pravni okvir

Uredba br. 2100/94

3 U skladu s člankom 11. Uredbe br. 2100/94, ovlaštenje za oplemenjivačka prava na biljnu sortu Zajednice ima „oplemenjivač”, to jest „osoba koja je oplemenila ili otkrila i razvila sortu, ili [njezin] pravni sljednik”.

4 U članku 13. Uredbe br. 2100/94, naslovljenom „Prava nositelja oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice i zabranjene radnje”, propisuje se:

„1. Oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice ima takav učinak da nositelj ili nositelji oplemenjivačkog prava na biljnu sortu Zajednice (dalje u tekstu ‚nositelj’) ima pravo na poduzimanje radnji određenih u stavku 2.

2. Ne dovodeći u pitanje odredbe članaka 15. i 16., sljedeće radnje u pogledu sastojaka sorte ili požetog ili pobranog materijala zaštićene sorte (dalje u tekstu oba kao ‚materijal’) zahtijevaju davanje odobrenja od strane nositelja:

(a) proizvodnja ili reprodukcija (umnažanje);

(b) kondicioniranje za umnažanje;

(c) ponude za prodaju;

(d) prodaja ili drugo stavljanje na tržište;

[...] Nositelj može davanje ovog ovlaštenja uvjetovati i ograničiti.

[...]”

5 Članak 94. navedene uredbe koji se odnosi na građanskopravne tužbe koje se mogu podnijeti u slučaju korištenja biljne sorte koje predstavlja povredu, glasi:

„1. Osobu koja:

a) počini jedno od djela određenih u članku 13. stavku 2., a da nema pravo to učiniti, u pogledu sorte za koju je dodijeljeno oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice

[...]

nositelj može tužiti za prestanak takve povrede ili za plaćanje razumne naknade ili oboje.

2. Osoba koja postupi namjerno ili s nemarom nadalje je dužna nadoknaditi nositelju svaku daljnju štetu koja proizlazi iz predmetnog djela. U slučajevima običnog nemara navedeni zahtjevi mogu se umanjiti sukladno stupnju takvog običnog nemara, međutim, ne u tolikoj mjeri da budu manji od koristi koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu."

6 Dodatna primjena nacionalnog prava u pogledu povrede uređena je člankom 97. iste uredbe u kojem je određeno:

„1. Ako je stranka koja je odgovorna sukladno članku 94., na temelju povrede ostvarila neku dobit na štetu nositelja ili osobe s pravom na iskorištavanje, sudovi nadležni sukladno člancima 101. ili 102. primjenjuju svoje nacionalno pravo, uključujući njihovo međunarodno privatno pravo, u odnosu na povrat u prijašnje stanje.

[...]"

Direktiva 2004/48

7 U uvodnoj izjavi 17. Direktive 2004/48 navodi se: „mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni ovom Direktivom trebali bi se odrediti u svakom slučaju na takav način da se propisno vodi računa o posebnim značajkama tog slučaja, uključujući i posebna obilježja svakog prava intelektualnog vlasništva i, kada je primjereno, namjernu ili nenamjernu prirodu povrede".

8 U uvodnoj izjavi 26. navedene direktive navodi se:

„Radi naknade štete pretrpljene kao posljedice povrede koju je izvršio počinitelj povrede koji je bio uključen u izvršenje radnje znajući, ili imajući razloga da zna, kako će one dovesti do takve povrede, iznos odštete koja se dodjeljuje nositelju prava treba uzeti u obzir sve odgovarajuće aspekte, kao što su gubitak zarade koji je imao nositelj prava ili nepoštenu dobit koju je ostvario počinitelj povrede i, kada je to prikladno, bilo kakvu moralnu [neimovinsku] štetu nanesenu nositelju prava. Kao alternativa, na primjer kada je teško utvrditi iznos stvarno pretrpljene štete, iznos odštete može biti izveden iz elemenata kao što su naknade ili pristojbe koje bi trebalo platiti da je počinitelj povrede zahtijevao odobrenje za korištenje tog prava intelektualnog vlasništva. Cilj nije uvođenje obveze za propisivanje kaznene odštete već omogućavanje naknade štete utemeljene na objektivnom kriteriju istovremeno vodeći računa o troškovima koje je imao nositelj prava, kao što su troškovi identifikacije i istraživanja."

9 U skladu s člankom 2. stavkom 1. Direktive 2004/48:

„Ne dovodeći u pitanje sredstva koja su predviđena ili koja mogu biti predviđena zakonodavstvom Zajednice ili nacionalnim zakonodavstvom, ako su ta sredstva povoljnija za nositelje prava, mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni ovom Direktivom primjenjuju se, u skladu s člankom 3., na svaku povredu prava intelektualnog vlasništva kako je predviđeno pravom Zajednice i/ili nacionalnim pravom dotične države članice."

10 U članku 13. te direktive, naslovljenom „Naknade štete", određeno je:

„1. Države članice osiguravaju da nadležna sudska tijela, na zahtjev oštećene stranke, počinitelju povrede koji je znao ili za kojeg je osnovano pretpostaviti da je morao znati da sudjeluje u vršenju povrede, nalože da nositelju prava plati naknadu primjerenu stvarnoj šteti koju je pretrpio kao posljedicu povrede.

Pri određivanju naknade štete sudska tijela:

a) uzimaju u obzir sve primjerene aspekte, kao što su negativne gospodarske posljedice, uključujući i izgubljenu dobit, koje je pretrpjela oštećena stranka, svaku nepoštenu dobit koju je ostvario počinitelj povrede i, u odgovarajućim slučajevima, elemente koji nisu gospodarski čimbenici, kao što je moralna [neimovinska] šteta koju je povreda nanijela nositelju prava;

ili

b) kao alternativu točki (a), ona mogu u odgovarajućim slučajevima odrediti naknadu štete u obliku paušalnog iznosa na temelju elemenata kao što je barem iznos naknada ili pristojbi koje bi povreditelj prava morao platiti da je zatražio odobrenje za korištenje tog prava intelektualnog vlasništva.

2. Kad počinitelj nije znao, ili nije imao osnovanih razloga znati da sudjeluje u vršenju povrede, države članice mogu propisati da sudska tijela mogu naložiti povrat dobiti ili isplatu naknade štete, koja može biti unaprijed utvrđena."

11 U članku 14. navedene direktive propisano je:

„Države članice osiguravaju da opravdane i razmjerne sudske i ostale troškove koje je imala uspješna stranka u sporu, kao opće pravilo, snosi neuspješna stranka, osim ako to nije dopušteno zbog pravičnosti."

Glavni postupak i prethodna pitanja

12 J. Hansson je od 1999. nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu Zajednice EU 4282, pod nazivom „Lemon Symphony", koja spada u vrstu afričkih ivančica.

13 Jungpflanzen je u razdoblju od 2002. do 2009. uzgajao i stavljao na tržište, cvjetnu sortu SUMOST 01, pod nazivom „Summerdaisy's Alexander".

14 Smatrajući da se ta dva naziva u stvarnosti odnose na istu cvjetnu sortu, J. Hansson je, putem privremene pravne zaštite, od Landgerichta Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka) zatražio da Jungpflanzenu zabrani trgovanje tom potonjom sortom. Taj zahtjev, kao i žalba koju je tužitelj iz glavnog postupka podnio Oberlandesgerichtu Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka) odbijeni su s obrazloženjem da nije utvrđena povreda u vezi sa sortom naziva „Lemon Symphony".

15 Međutim, J. Hansson je u okviru postupka o meritumu, uspio sa zahtjevom da se Jungpflanzenu naloži plaćanje naknade štete koju je pretrpio zbog prodaje cvijeća naziva „Summerdaisy's Alexander", kao posljedica povrede u vezi s gore navedenom sortom.

16 Kad je riječ o naknadi pretrpljene štete, J. Hanssonu je u prvom stupnju, Landgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu), na temelju članka 94. Uredbe br. 2100/94, dosudio iznos od 66 231,74 eura, uvećan za kamate, koji odgovara onomu što je on tražio na temelju naknade koju mu je Jungpflanzen trebao isplatiti za 1 512 630 sadnica zaštićene sorte koje je prodao između 2002. i 2009.

17 Međutim, taj sud nije prihvatio druge zahtjeve J. Hanssona, koji se odnose na plaćanje dodatka na naknadu čiji je iznos jednak polovini iznosa tražene naknade, to jest 33 115,89 eura, uz zatezne kamate, i naknadu troškova povezanih s postupkom u iznosu od 1967,35 eura, uvećanim za iste kamate. Taj je sud, među ostalim, ocijenio da J. Hansson ne može tražiti naknadu štete u obliku

dodatka zbog povrede, koji bi dugovao tuženik u glavnom postupku, jer ni Uredba br. 2100/94, ni Direktiva 2004/48, niti nacionalno pravo ne predviđaju određivanje odštete koja bi imala kazneni karakter.

18 Obje stranke su protiv te presude podnijele žalbu sudu koji je uputio zahtjev.

19 Prema mišljenju tog suda, nije utvrđeno da je Jungpflanzen počinio povredu u vezi sa zaštićenom sortom o kojoj je riječ u glavnom postupku. Međutim, stranke se ne slažu oko iznosa razumne naknade za povredu kao i oko naknade pretrpljene štete u smislu članka 94. Uredbe br. 2100/94.

20 Oberlandesgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka) smatra da iznos razumne naknade treba utvrditi u odnosu na licencu koja bi se uobičajeno morala platiti nositelju oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice, s obzirom na ugovore o licenci koji su stvarno potpisani u razdoblju na koje se odnosi povreda.

21 Što se tiče primjene dodatka za povredu, sud koji je uputio zahtjev sumnja da članak 94. stavak 1. Uredbe br. 2100/94 može poslužiti kao temelj za automatsko paušalno uvećanje određenog iznosa naknade.

22 Međutim, on smatra da bi se kod svakog oblika uvećanja morale uzeti u obzir vlastite značajke zaštićene sorte na koju se povreda odnosi kao i praktične posljedice koje proizlaze iz povrede. Osim toga, razumna naknada iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94, treba uključivati kamate na godišnju odštetu po uobičajenoj kamatnoj stopi uvećanoj za pet postotnih poena.

23 Budući da sud koji je uputio zahtjev smatra da je Jungpflanzen postupao u zloj vjeri, on želi dobiti pojašnjenja glede načina izračuna naknade štete koju je pretrpio nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu Zajednice, iz članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94. Osobito, postavlja se pitanje može li iznos licence koja se upotrebljava na tržištu na istom području biti referentan u tom pogledu i treba li ga uvećati s obzirom na značajke svojstvene zaštićenoj sorti na koju se povreda odnosi kao i praktične posljedice koje proizlaze iz povrede.

24 U svakom slučaju, sud koji je uputio zahtjev smatra da članak 94. stavak 2. te uredbe ne može poslužiti kao temelj za paušalno uvećanje na temelju dodatka za povredu niti može biti sredstvo kojim se osobi koja povrijedi oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice nalaže plaćanje odštete koja odgovara povratu ukupnih troškova (putovanja, sastanci, ulaganje vremena) koje je imao nositelj oplemenjivačkog prava prilikom postupka o meritumu, kao i troškova postupka privremene pravne zaštite.

25 U tim je okolnostima Oberlandesgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

1. Treba li prilikom utvrđivanja „razumne naknade” koju osoba koja povrijedi oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice mora isplatiti nositelju tog prava sukladno članku 94. stavku 1. točki (a) Uredbe [br. 2100/94], jer je poduzela radnje navedene u članku 13. stavku 2. navedene uredbe a da na to nije bila ovlaštena, koja se utvrđuje na temelju uobičajene naknade koja se plaća za licencu koja se upotrebljava na tržištu na istom području za radnje opisane u članku 13. stavku 2. Uredbe [br. 2100/94], tu naknadu uvijek uvećati za „dodatak zbog povrede” u paušalnom iznosu? Proizlazi li to iz članka 13. stavka 1. druge rečenice Direktive [2004/48]?

2. Treba li prilikom utvrđivanja „razumne naknade” koju osoba koja povrijedi oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice mora isplatiti nositelju tog prava sukladno članku 94. stavku 1. točki (a) Uredbe [br. 2100/94] jer je poduzela radnje navedene u članku 13. stavku 2. potonje a da na to nije bila ovlaštena, koja se utvrđuje na temelju uobičajene naknade koja se plaća za licencu koja se

upotrebljava na tržištu na istom području za radnje opisane u članku 13. stavku 2. Uredbe [br. 2100/94], u konkretnom slučaju dodatno uzeti u obzir sljedeća razmatranja odnosno okolnosti radi uvećavanja naknade:

a) okolnost da je u relevantnom razdoblju povrijeđena sorta koja je navedena u tužbi na tržištu zbog svojih posebnih svojstava uživala ekskluzivnost, ako se uobičajena naknada za standardnu licencu na tržištu izračunava na osnovi ugovora o licenci i obračuna zaključenih u vezi sa sortom navedenom u tužbi;

Ako uvažavanje ove okolnosti dolazi u obzir u konkretnom slučaju:

Je li uvećavanje naknade dopušteno samo onda kada su osobine na kojima se temelji ekskluzivni položaj sorte koja je navedena u tužbi navedene u opisu oplemenjivačkog prava na biljnu sortu?

b) okolnost da je sorta koja je navedena u tužbi već vrlo uspješno prodavana na tržištu u trenutku uvođenja na tržište sorte kojom se povrjeđuje oplemenjivačko pravo nositelja, čime je osoba koja je povrijedila to pravo uštedjela na troškovima uvođenja svoje sorte na tržište, ako se uobičajena naknada za standardnu licencu na tržištu izračunava na osnovi ugovora o licenci i obračuna zaključenih u vezi sa sortom navedenom u tužbi;

c) okolnost da je razmjer povrede sorte navedene u tužbi s obzirom na vrijeme trajanja povrede i broj prodanih primjeraka veći od prosječnog;

d) razmatranje prema kojem se osoba koja je povrijedila pravo nositelja oplemenjivačkog prava na biljnu sortu – za razliku od imatelja licence – ne mora pribojavati da će platiti naknadu za licencu (i da neće moći tražiti njezin povrat) i u slučaju da sorta koja je navedena u tužbi, a protiv koje se vodi postupak za proglašenje ništavosti, kasnije bude proglašena ništavom;

e) okolnost da osoba koja je povrijedila pravo nositelja oplemenjivačkog prava na biljnu sortu – za razliku od onog što je uobičajeno za imatelje licence – nije bila obvezna sačinjavati tromjesečne obračune;

f) razmatranje prema kojem nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu snosi rizik od inflacije, nastao zbog dugačkog trajanja postupka pravne zaštite,

g) razmatranje prema kojem nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu zbog nužnosti pokretanja pravnog postupka – za razliku od ostvarivanja prihoda od dodjele licenci za sortu navedenu u tužbi – ne može prihode dobivene od sorte navedene u tužbi uvrstiti u svoje planove;

h) razmatranje prema kojem nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu u slučaju povrede sorte navedene u tužbi snosi i opći procesni rizik povezan s vođenjem sudskog postupka, ali i rizik da u konačnici neće moći ovršiti osobu koja je povrijedila njegovo pravo;

i) razmatranje prema kojem je nositelju oplemenjivačkog prava na biljnu sortu povredom njegova prava samovoljnim ponašanjem osobe koja je to pravo povrijedila uskraćena sloboda odlučivanja hoće li toj osobi uopće dopustiti korištenje sorte navedene u tužbi?

3. Treba li prilikom utvrđivanja „razumne naknade” koju osoba koja povrijedi oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice mora isplatiti nositelju tog prava sukladno članku 94. stavku 1. točki (a) Uredbe br. [2100/94] jer je poduzela radnje navedene u članku 13. stavku 2. potonje a da na to nije bila ovlaštena, uvažiti i pravo na kamate na godišnji iznos naknade prema redovnoj stopi zateznih kamata, ako se pretpostavi da bi razumne ugovorne stranke predvidjele takve kamate?

4. Treba li prilikom izračunavanja „svake daljnje štete koja proizlazi iz predmetnog djela” koju osoba koja je povrijedila oplemenjivačko pravo na biljnu sortu Zajednice mora nadoknaditi nositelju tog prava sukladno članku 94. stavku 2. drugoj rečenici Uredbe br. [2100/94] jer je poduzela radnje navedene u članku 13. stavku 2. potonje a da na to nije bila ovlaštena, kao temelj za izračun uzeti uobičajenu naknadu koja se plaća za licencu koja se upotrebljava na tržištu na istom području za [navedene] radnje [...]?

5. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:
   a) Treba li prilikom izračuna „daljnje štete” na osnovi licence koja se upotrebljava na tržištu sukladno članku 94. stavku 2. prvoj rečenici Uredbe br. [2100/94] u konkretnom slučaju uzeti u obzir razmatranja odnosno okolnosti navedene u pitanju, točkama (a) do (i) i/ili okolnost da je nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu zbog potrebe vođenja pravnog postupka prisiljen u uobičajenom opsegu osobno trošiti svoje vrijeme na istraživanje povrede i bavljenje predmetom, kao i provesti istragu o povredi oplemenjivačkog prava na biljnu sortu u opsegu uobičajenom pri povredi takvog prava tako da je opravdano izricanje dodatka na uobičajenu naknadu za licencu?
   b) Treba li prilikom izračuna „daljnje štete” na osnovi licence koja se upotrebljava na tržištu sukladno članku 94. stavku 2. prvoj rečenici Uredbe [br. 2100/94] tu naknadu uvijek uvećati za „dodatak zbog povrede” u paušalnom iznosu? Proizlazi li to iz članka 13. stavka 1. druge rečenice direktive [2004/48]?
   c) Treba li prilikom izračuna „daljnje štete” na osnovi licence koja se upotrebljava na tržištu sukladno članku 94. stavku 2. prvoj rečenici Uredbe [br. 2100/94] uvažiti i pravo na kamate na godišnji iznos naknade prema [...] redovnoj stopi zateznih kamata, ako se pretpostavi da bi razumne ugovorne stranke predvidjele takve kamate?

6. Treba li članak 94. stavak 2. prvu rečenicu Uredbe [br. 2100/94] tumačiti na način da dobit osobe koja je povrijedila nositeljevo pravo predstavlja „daljnju štetu” u smislu tog propisa, čiju se naknadu može dodatno tražiti uz razumnu naknadu iz članka 94. stavka 1. Uredbe [br. 2100/94] ili je dobit osobe koja je povrijedila pravo nositelja koja se duguje na temelju članka 94. stavka 2. prve rečenice Uredbe [br. 2100/94] u slučaju zabranjenog ponašanja samo alternativa plaćanju razumne naknade iz članka 94. stavka 1.?

7. Protivi li se zahtjev za naknadu štete iz članka 94. stavka 2. Uredbe [br. 2100/94] nacionalnim propisima prema kojima nositelj oplemenjivačkog prava na biljnu sortu kojem je pravomoćno naloženo snošenje troškova postupka privremene pravne zaštite zbog povrede tog prava ne može tražiti naknadu tih troškova na temelju materijalnog prava, pa čak i u slučaju kada je uspio u kasnijem glavnom postupku vođenom povodom iste te povrede?

8. Protivi li se zahtjev za naknadu štete iz članka 94. stavka 2. Uredbe [br. 2100/94] nacionalnim propisima prema kojima oštećenik ne može tražiti naknadu za svoje vrijeme utrošeno tijekom izvansudskog i sudskog ostvarivanja odštetnog zahtjeva, osim u uskim granicama postupka za utvrđivanje troškova, sve dok utrošak vremena ne prelazi uobičajene okvire?”

O prethodnim pitanjima

26 Svojim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati kojim su načelima uređeni određivanje i izračun iznosa odštete i naknade štete koje se duguju na temelju članka 94. Uredbe br. 2100/94.

27 Neka od tih pitanja odnose se na samu narav dvaju načina naknade štete na temelju tog članka, a druga, konkretnija, odnose se na elemente osnove izračuna razumne naknade iz stavka 1. istog članka, kao i elemente osnove koja se odnosi na izračun naknade štete koju je nositelj pretrpio, u smislu stavka 2. tog članka.

28 Stoga, prvo valja zajedno ispitati pitanja koja se odnose na narav naknade štete iz članka 94. Uredbe br. 2100/94, prije nego se potom pojasne elementi koje treba uzeti u obzir za određivanje razumne naknade iz stavka 1. tog članka kao i naknade štete koju je pretrpio nositelj sorte na koju se odnosi povreda u smislu stavka 2. tog članka.

Pitanja koja se odnose na narav naknade štete iz članka 94. Uredbe br. 2100/94

29 Prvim, petim pitanjem točkom (b) i šestim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev želi znati treba li članak 94. Uredbe br. 2100/94 tumačiti na način da on zahtijeva da se iznos odštete, koji se dodjeljuje radi naknade štete proizašle iz radnje iz članka 13. stavka 2. te uredbe, uveća za dodatak zbog povrede. Osim toga, on se pita treba li taj članak tumačiti na način da može poslužiti kao pravni temelj tomu da se osobi koja je počinila povredu naložiti povrat dobiti koja je za nju proizašla iz te povrede.

30 Kao prvo, iz teksta članka 94. stavaka 1. i 2. Uredbe br. 2100/94 proizlazi da on obuhvaća isključivo naknadu štete koju je pretrpio nositelj oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice zbog radnje kojom je to pravo povrijeđeno.

31 S jedne strane, cilj članka 94. stavka 1. te uredbe je da se financijski nadoknadi korist koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu, a ta korist odgovara iznosu koji je jednakovrijedan naknadi koju nije platila (vidjeti, u tom smislu, presudu od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 40.). U tom pogledu, Sud je pojasnio da ta odredba predviđa samo naknadu one štete koja je povezana s neplaćanjem „razumne naknade" u smislu te odredbe (vidjeti presudu od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 50.).

32 S druge strane, članak 94. stavak 2. Uredbe br. 2100/94 odnosi se na „daljnju štetu" koju je osoba koja je počinila povredu dužna nadoknaditi nositelju u slučaju da je povreda počinjena „namjerno ili s nemarom".

33 Iz toga proizlazi da članak 94. te uredbe za nositelja oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice uspostavlja pravo na naknadu štete koje je, ne samo cjelovito, nego se osim toga temelji na objektivnoj osnovi, to jest obuhvaća samo štetu koja je proizašla iz radnje povrede.

34 Stoga se članak 94. te uredbe ne može tumačiti na način da može poslužiti kao pravna osnova, kako bi se, u korist tog nositelja, osobi koja je počinila povredu naložilo plaćanje kaznene odštete, određene u paušalnom iznosu.

35 Nasuprot tomu, opseg naknade štete, koji se duguje na temelju članka 94. Uredbe br. 2100/94 treba, koliko je to moguće, točno odražavati, stvarnu i izvjesnu štetu koju je pretrpio nositelj oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice kao posljedicu povrede.

36 Kao drugo, takvo tumačenje je u skladu s ciljevima Direktive 2004/48, kojom se utvrđuje minimalni standard glede poštovanja prava na intelektualno vlasništvo općenito.

37 Najprije, iz uvodne izjave 17. te direktive proizlazi da bi se pravna sredstva predviđena tom direktivom trebala odrediti u svakom slučaju na takav način da se propisno vodi računa o posebnim značajkama slučaja.

38 Zatim, uvodna izjava 26. navedene Direktive navodi da cilj naknade štete nije uvođenje obveze za propisivanje kaznene odštete.

39 Zaključno, članak 13. stavak 1. Direktive 2004/48 pojašnjava da države članice osiguravaju da nadležna sudska tijela, na zahtjev oštećene stranke, počinitelju povrede nalože da nositelju prava plati naknadu primjerenu stvarnoj šteti koju je pretrpio kao posljedicu povrede.

40 U tim okolnostima, članak 94. Uredbe br. 2100/94 ne omogućava da se osobi koja je počinila povredu naloži plaćanje dodatka zbog povrede u paušalnom iznosu, kako ga je opisao sud koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da taj dodatak nužno ne odražava štetu koju je pretrpio nositelj sorte na koju se odnosi povreda, iako Direktiva 2004/48 ne sprječava članice da predvide veće mjere zaštite.

41 Isto tako, taj članak, ne omogućava nositelju oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice da zahtijeva povrat koristi i dobitaka koje su proizašle za osobu koja je počinila povredu. Naime, i iznos razumne naknade kao i iznos naknade štete koji se duguje na temelju članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94 moraju se odrediti s obzirom na štetu koju je pretrpio oštećenik, a ne s obzirom na korist koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu.

42 Iako se u stavku 2. tog članka navodi „korist koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu", ipak ne predviđa da se ta korist kao takva mora uzeti u obzir u opsegu financijske naknade koja se stvarno dodjeljuje nositelju. Nadalje, važno je naglasiti da kad je riječ o povratu koristi koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu, članak 97. Uredbe br. 2100/94 izričito upućuje na nacionalno pravo država članica.

43 Iz tih razmatranja proizlazi da na prvo, peto pitanje točku (b) i šesto pitanje valja odgovoriti tako da članak 94. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da pravo na naknadu štete koje priznaje nositelju zaštićene biljne sorte na koju se povreda odnosi obuhvaća svu štetu koju je on pretrpio, pri čemu taj članak ne može poslužiti kao temelj za nametanje dodatka u paušalnom iznosu zbog povrede ni, posebno, za povrat dobiti i prednosti koje su proizašle za osobu koja je počinila povredu.

Pitanja koja se odnose na načine određivanja naknade i odštete iz članka 94. Uredbe br. 2100/94

Razumna naknada iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94

44 Drugim i trećim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev, u biti želi znati koji se elementi moraju uzeti u obzir za ocjenu razumne naknade iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94. Osobito, on želi znati u kojoj mjeri valja uzeti u obzir određene posebne okolnosti za potrebe te ocjene.

45 Cilj te odredbe Uredbe br. 2100/94 je nadoknaditi korist koja je proizašla za osobu koja je počinila povredu, a ona odgovara iznosu koji je jednak naknadi koju osoba nije platila nositelju (presuda od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 40.).

46 Sud je već presudio da je cilj te odredbe nadoknaditi štetu koju je pretrpio nositelj oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice kao žrtva povrede (presuda od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 36.).

47 Prema tome, kako bi se odredila „razumna naknada" u smislu te odredbe, kao osnovu za izračun valja uzeti iznos koji je jednak naknadi koja se plaća za proizvodnju prema licenci (presuda od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 37.).

48 U tu svrhu, kako bi se odredio iznos razumne naknade koja se plaća zbog povrede, iznos naknade koji bi se plaćao za proizvodnju biljne sorte prema licenci, kako je predviđen u članku 14. stavku 3. Uredbe br. 2100/94, bio bi primjerena osnova za izračun.

49 Međutim, na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri odgovaraju li okolnosti koje osobito navodi u zahtjevu za prethodnu odluku okolnostima za naknadu koju može uzeti kao referentnu vrijednost kako bi odredio iznos primjerene naknade.

50 U tom kontekstu, valja naglasiti da je također na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri treba li, ako je primjereno, uvećati iznos te naknade s obzirom na te okolnosti, vodeći računa o tome da se svaka od njih može uzeti u obzir samo jednom, u protivnom bi se povrijedilo načelo objektivne i cjelovite naknade štete, kako proizlazi iz članka 94. Uredbe br. 2100/94.

51 U svakom slučaju, Sud je pojasnio da članak 94. stavak 1. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da se ograničava na propisivanje razumne naknade u slučaju nezakonitog korištenja biljne sorte, a da međutim nije predvidio naknadu druge štete osim one povezane s neplaćanjem spomenute naknade, isključivši time iz njezina iznosa troškove koji su nastali u vezi s nadzorom poštovanja prava nositelja oplemenjivačkih prava na biljnu sortu Zajednice (vidjeti, presudu od 5. srpnja 2012., Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, t. 50. i 51.).

52 Iz tog tumačenja proizlazi da razumna naknada, u smislu te odredbe, obuhvaća štetu usko povezanu s neplaćanjem te naknade.

53 U tu se štetu mogu ubrojiti zatezne kamate zbog nepravodobnog plaćanja naknade koja se uobičajeno plaća, *a fortiori* ako je riječ o ugovornoj odredbi koju bi razumne i obaviještene ugovorne strane trebale predvidjeti, pod uvjetom da naknada koja je uzeta kao referentna vrijednost ne uključuje takve kamate.

54 Slijedom navedenog, na drugo i treće pitanje valja odgovoriti da pojam „razumna naknada” iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da osim plaćanja uobičajene naknade koja se plaća za proizvodnju prema licenci, obuhvaća svu štetu usko povezanu s neplaćanjem te naknade, koja, među ostalim, može uključivati plaćanje zateznih kamata. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi okolnosti koje zahtijevaju uvećanje te naknade, vodeći računa o tome da se za potrebe ocjene iznosa razumne naknade svaka od njih može uzeti u obzir samo jednom.

Naknada pretrpljene štete iz članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94

55 Četvrtim, petim pitanjem točkama a) i c), sedmim kao i osmim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati koji su elementi koje treba uzeti u obzir za ocjenu naknade zbog pretrpljene štete iz članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94. Osobito, on želi znati mora li iznos naknade koji se plaća za proizvodnju prema licenci poslužiti kao osnova za ocjenu iznosa naknade koja se dodjeljuje na tom temelju i mogu li se troškovi postupka nastali u okviru postupka privremene pravne zaštite kao i eventualni izvansudski troškovi obuhvatiti u okviru naknade te štete.

56 Kad je, kao prvo riječ o opsegu te naknade, iz točaka 33. do 43. ove presude proizlazi da je cilj članka 94. Uredbe br. 2100/94 cjelovita i objektivna naknada štete koju je pretrpio nositelj sorte na koju se odnosi povreda. Kako bi dobio tu naknadu, nositelj mora podnijeti dokaze koji pokazuju da njegova šteta premašuje elemente koji su obuhvaćeni razumnom naknadom iz članka 1. tog članka.

57 Prema tome, iznos uobičajene naknade koja se plaća za proizvodnju prema licenci ne može poslužiti kao osnova za ocjenu te štete. Naime, takva naknada omogućava izračun razumne naknade iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94 i nije nužno povezana sa štetom koja ostaje nenadoknađena.

58 U svakom slučaju, s jedne strane valja podsjetiti da se okolnosti koje su opravdale uvećanje uobičajene naknade koja se plaća za proizvodnju prema licenci za izračun razumne naknade ne mogu uzeti u obzir drugi put na temelju naknade štete iz članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94.

59 S druge strane, sud koji je uputio zahtjev mora ocijeniti u kojoj se mjeri šteta koju navodi nositelj sorte na koju se odnosi povreda može s točnošću dokazati ili treba li odrediti paušalni iznos, koji najbolje odražava stvarnu štetu. U tom kontekstu, ako bi to bilo opravdano, na iznos naknade štete mogu se primijeniti zatezne kamate po uobičajenoj stopi.

60 Kao drugo, kad je riječ o samom sadržaju štete koja se može nadoknaditi, valja istaknuti da članak 94. Uredbe br. 2100/94 u tom pogledu ne sadržava nikakve naznake. Međutim, i u nedostatku dodatnih informacija o važećem nacionalnom pravu u tom području, valja naglasiti da članak 14. Direktive 2004/48 u biti pojašnjava da troškove koje je imala uspješna stranka u sporu, kao opće pravilo, snosi neuspješna stranka.

61 S jedne strane, kad je riječ o troškovima postupka privremene pravne zaštite koji je prethodio glavnom postupku, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je tužitelj u glavnom postupku morao snositi troškove. Prema tome, ništa se ne protivi tomu da nacionalno zakonodavstvo ne predviđa povrat tih troškova u ocjeni štete koju treba nadoknaditi na temelju članka 94. stavka 2. Uredbe br. 2100/94.

62 S druge strane, što se tiče izvansudskih troškova, povezanih osobito s vremenom koje je žrtva povrede uložila u ostvarivanje svojih prava, Sud je već presudio da je cilj članka 14. Direktive 2004/48 povećati razinu zaštite intelektualnog vlasništva, izbjegavajući mogućnost da oštećena stranka bude odvraćena od pokretanja postupka u svrhu zaštite svojih prava (vidjeti presudu od 16. srpnja 2015., Diageo Brands , C-681/13, EU:C:2015:471, t. 77.).

63 U tim okolnostima, na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri je li predvidljivi iznos troškova postupka koji se mogu dosuditi oštećeniku zbog povrede takav da ga odvrati od toga da svoja prava ostvaruje u sudskom postupku, s obzirom na iznose koji ostaju na njegov teret na temelju nastalih izvansudskih troškova i njihovu korisnost za glavnu tužbu za naknadu štete.

64 Na četvrto, peto pitanje točke (a) i (c), sedmo i osmo pitanje valja odgovoriti da članak 94. stavak 2. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da iznos štete iz te odredbe treba odrediti s obzirom na konkretne elemente koje je s tim u vezi istaknuo nositelj sorte na koju se povreda odnosi, ako je potrebno pomoću paušalne metode ako navedeni elementi nisu mjerljivi. Toj se odredbi ne protivi to da troškovi nastali u okviru neuspješnog postupka privremene pravne zaštite ne ulaze u ocjenu te štete ni da se izvansudski troškovi nastali u okviru postupka o meritumu ne uzimaju u razmatranje. Neuzimanje u obzir tih troškova, međutim, podložno je uvjetu da iznos troškova postupka koje je moguće nadoknaditi oštećeniku zbog povrede nije takav da ga može odvratiti od sudskog ostvarivanja njegovih prava, s obzirom na iznose koji ostaju na njegov teret u pogledu nastalih izvansudskih troškova i njihovu korisnost za tužbu u glavnom postupku za naknadu štete.

Troškovi

65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 94. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2100/94 od 27. srpnja 1994. o oplemenjivačkim pravima na biljnu sortu Zajednice treba tumačiti na način da pravo na naknadu štete koje priznaje nositelju zaštićene biljne sorte na koju se povreda odnosi obuhvaća svu štetu koju je on pretrpio, pri čemu taj članak ne može poslužiti kao temelj za nametanje dodatka u paušalnom iznosu zbog povrede ni, posebno, za povrat dobiti i prednosti koje su proizašle za osobu koja je počinila povredu.**

2. **Pojam „razumna naknada” iz članka 94. stavka 1. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da osim plaćanja uobičajene naknade koja se plaća za proizvodnju prema licenci, obuhvaća svu štetu usko povezanu s neplaćanjem te naknade, koja, među ostalim, može uključivati plaćanje zateznih kamata. Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi okolnosti koje zahtijevaju uvećanje te naknade, vodeći računa o tome da se za potrebe ocjene iznosa razumne naknade svaka od njih može uzeti u obzir samo jednom.**

3. **Članak 94. stavak 2. Uredbe br. 2100/94 treba tumačiti na način da iznos štete iz te odredbe treba odrediti s obzirom na konkretne elemente koje je u tom pogledu istaknuo nositelj sorte na koju se povreda odnosi, ako je potrebno pomoću paušalne metode ako navedeni elementi**

nisu mjerljivi. Toj se odredbi ne protivi to da troškovi nastali u okviru neuspješnog postupka privremene pravne zaštite ne ulaze u ocjenu te štete ni da se izvansudski troškovi nastali u okviru postupka o meritumu ne uzimaju u razmatranje. Neuzimanje u obzir tih troškova, međutim, podložno je uvjetu da iznos troškova postupka koje je moguće nadoknaditi oštećeniku zbog povrede nije takav da ga može odvratiti od sudskog ostvarivanja njegovih prava, s obzirom na iznose koji ostaju na njegov teret u pogledu nastalih izvansudskih troškova i njihovu korisnost za tužbu u glavnom postupku za naknadu štete.

Potpisi